

Ağustos 2023

MaviKalem'in Hatay'da Bakımverenlerin ve Çocukların Psikolojilerine İlişkin Raporu

HAZIRLAYAN MaviKalem

Yavuz Sultan Selim Mah. Cibali Cad. No:31

Fatih / İstanbul

(+90) 212 635 38 35

mavikalem@mavikalem.org

www.mavikalem.org

Ağustos 2023

Bu rapor, 2023 yılında **ACTED** tarafından desteklenen
"Hatay'da Çocukların Korunması ve Güçlendirilmesi"
projesinin bir parçasıdır.

MaviKalem'in Hatay'da Bakımverenlerin ve Çocukların Psikolojilerine İlişkin Raporu

Ağustos 2023

MaviKalem'in Hatay'da Bakımverenlerin ve Çocukların Psikolojilerine İlişkin Raporu

MaviKalem, 6 Şubat depremlerinin ardından Hatay ilinde çocukların refahını desteklemek ve bakımverenleri güçlendirmek amacıyla bir proje hayata geçirdi. ACTED tarafından finanse edilen "Hatay'da Çocukların Korunması ve Güçlendirilmesi" projesi 15 Nisan - 30 Haziran tarihleri arasında uygulandı. Konteyner kentler ve kamp alanları AFAD'dan (İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı) sürekli destek aldığı için, konteyner kentler ve kamplar dışında çadırlarda yaşayan depremden etkilenmiş nüfus ana hedef gruptu. Uygulama için Hatay ilinin üç ilçesi seçildi: Antakya, Defne ve Samandağ. Bir psikolog ve iki sosyal hizmet uzmanından oluşan mobil bir ekip projeyi sahada yürüttü.

Proje kapsamında 263 kadının katılımıyla toplam 20 psikososyal destek oturumu gerçekleştirildi. Psikososyal destek oturumlarına katılan kadınların çocukları için de çocuk dostu etkinlikler düzenlendi. Proje süresince uygulanan 20 çocuk dostu etkinlik oturumuna toplam 444 çocuk katıldı. Çocuk dostu

etkinlikler, bakımverenlerin psikososyal destek oturumlarına katılımını teşvik etmek ve çocuklarının refahını desteklemek gibi iki özel amaçla bakımverenlere yönelik oturumlarla aynı zamanda gerçekleştirildi.

Anneler ve kadın bakımverenler ile psikososyal destek oturumlarının uygulanması

"Bir kadın olarak, kadınların tek yürek olabileceğini bize hissettirdiniz!"

Psikososyal destek oturumları, MaviKalem'in amaçları, çalışmaları ve uygulayıcıların tanıtımını içeren sunumla başladı. MaviKalem tarafından oturumlara katılımcı olarak seçilen annelere psikososyal destek çalışmalarının amacı özel olarak açıklandı. Psikososyal destek çalışmalarının amacının, depresyondan etkilenen bakımverenlerin ruh sağlıklarını güçlendirmek, geliştirmek ve aynı zamanda çocuklarının ruh halini de desteklemelerine yardımcı olmak olarak açıklandı. Çocukların tepkileri, ebeveynlerinin mevcut durumla nasıl başa çıktıklarından büyük ölçüde etkilenmektedir.

Psikososyal destek oturumları bu alanda deneyimli bir kadın uzman tarafından yürütüldü. Annelere ve kadın bakımverenlere yönelik psikososyal destek oturumlarının içeriği yarı yapılandırılmış ve katılımcıların oturumlar sırasında ifade ettikleri ihtiyaçlara cevap verecek şekilde hazırlanmıştır.

İlk oturumun amacı, katılımcıların

depresyon deneyimlerini, özellikle çocuklarını güvende ve sağlam tutmak için devam eden zorluklarla başa çıkma mücadelelerini dinlemektir. Oturum boyunca Psikososyal destek uzmanı, katılımcılar arasında düşünce, duygu ve tepkilerin paylaşılmasının önemini vurgulamıştır. Duygu ve tepkilerin paylaşılması, bu duygu ve tepkilerin travmatik olaylar yaşayan tüm bireyler için ortak olduğunun ve bu duyguların düzenlenebileceğinin anlaşılmasına yardımcı olmaktadır. Ayrıca, bu iki saatlik oturumların, kadınların ve çocuklarının duyguları, davranışları ve tepkileri üzerine düşünmek için ayrılan bir zaman olarak görülmesi gerektiği de açıklanmıştır. Grup içinde katılımcılar arasında yapılacak paylaşımlar, olumlu başa çıkma mekanizmalarına ilişkin ipuçlarının paylaşılmasına ve onların diğer anne/bakımverenlerle yeni bir dayanışma sistemi kurmasına da yardımcı olabilir.

Bir sonraki oturumda bakımverenlere genel olarak bu zorlu süreçten nasıl geçtikleri ve bu konuda neler

hissettikleri soruldu. Annelerin/ bakımverenlerin duygu ve düşünceleri üzerine konuşmalarının ardından, vücutlarında ağrı, kas gerginliği, yeme alışkanlıklarında değişiklik, uyku sorunları gibi herhangi bir değişiklik hissedip hissetmediklerini tespit etmeleri istendi. Amaç, sıkıntı verici bir olaydan sonra çoğu insanın yaşayabileceği ortak fiziksel, duygusal ve davranışsal tepkileri ve bu tepkilerde kullanmış olabilecekleri olumsuz başa çıkma mekanizmalarının neler olduğunu belirlemektir. Oturumun sonunda psikososyal destek uzmanı tarafından bu durumlarla nasıl daha iyi başa çıkılabileceği ve yeni başa çıkma stratejilerinin nasıl benimsenebileceğine dair ipuçları sunuldu.

Son oturum, bakımverenlerin çocuklarının refahına ve travmatik

deneyim ve yeni yaşam koşullarıyla başa çıkmaları için çocuklarını nasıl desteklediklerine odaklandı. Daha özgül olarak, bu oturumun yönlendirici soruları şunlardı: Çocukları nasıl hissediyor, bu durumla nasıl başa çıkıyorlar, anneler ve bakımverenler olarak çocuklarıyla nasıl iletişim kuruyorlar, çocuklarına bakım verirken yaşadıkları sorunlarla nasıl başa çıkıyorlar. Bu bölüm, bakımverenlerin mevcut bağlamda çocuklarına bakmanın zorluklarını paylaşmalarına olanak tanımaktadır. Bakımverenler çocuklarıyla ilgili hissettikleri kaygıları paylaşmışlardır. Bu bölümün sonunda bakımverenler için özel olarak hazırlanan Psikolojik İlk Yardım broşürleri dağıtıldı ve katılımcılara kendilerine ve çocuklarına nasıl bakacaklarına dair ek ipuçları ve örnekler verilerek açıklandı.

Oturumlar sırasında annelerden gelen geri bildirimler

Oturumun başında anneler ve kadın bakımverenler, aileleri için yapacak çok işleri olduğu için katılmaya vakitleri olmadığını belirtti. Ancak sadece kendileri için iki saatlik bir oturum olacağı, değerli bir mola verecekleri, çok şey öğrenebilecekleri ve sonrasında kendilerini daha iyi hissedebilecekleri açıklanarak katılmaları teşvik edildi. Hepsi grup oturumlarına katılmayı kabul etti ve orada bulunmaktan memnunnardı.

Oturum sırasında, kendilerine biraz zaman ayırmanın onlara değer verildiği

hissini getirdiğini ve kendilerine daha fazla zaman ayırmaları gerekebileceğini belirttiler. Ayrıca depremden bu yana ilk kez birilerinin kendilerine nasıl hissettiklerini, ne düşündüklerini ve durumla nasıl başa çıktıklarını sorduğunu ve bunun kendilerini çok iyi hissettirdiğini ifade ettiler. Ayrıca bunun kendilerine umut verdiğini de belirttiler. Bir katılımcının dediği gibi “Gelip bizimle bir şeyler paylaştığınız için kendimizi çok özel hissediyoruz. Bu destek bize terapi gibi geliyor. Tekrar gelmenizi bekleyeceğiz!”

Duygusal tepkiler

Oturumlar sırasında anneler tarafından çok çeşitli duygu ve düşünceler paylaşıldı. Anneler tarafından en çok paylaşılan duygu ve düşünceler arasında endişe, sürekli tetikte olma hissi, yüksek kaygı düzeyi, öfke, çocuklarını kaybetme korkusu, depresyon ve artçı sarsıntılarından korkma, gelecekle ilgili korku ve belirsizlik, umutsuzluk, çaresizlik, öz bakımlarından vazgeçme, sosyal ilişkilerden vazgeçme, başkalarının görüşleri ve başkalarının duygu ve düşüncelerini hafife alma yer almaktadır. Neredeyse tüm anneler yukarıda sıralanan duygu

ve düşüncelerden en az üçünü yaşadıklarını belirtmiştir. Daha da endişe verici olanı, birkaç annenin ciddi depresyon belirtileri göstermesi ve özel destek için bir psikoloğa yönlendirilmesidir. Neredeyse tamamı kendilerini hayata bağlayan ve ayakta tutan tek şeyin çocukları olduğunu belirtmiştir.

Gelecek kaygısı: Katılımcıların genel olarak gelecek konusunda endişeli ve kaygılı oldukları gözlemlenmiştir. Evleri hasar görenler ne kadar süre çadırdaki yaşayacakları konusunda belirsizlik yaşamakta ve bu kişiler evlerinde yaşayıp yaşayamayacakları konusunda sürekli endişe duymaktadır. Bazıları eğitimin

kesintiye uğraması ve eğitimin ne zaman ve hangi koşullarda başlayacağını belirsizliği konusunda endişelerini dile getirmiştir.

Tutulamayan yas

Bazı anneler deprem sırasında yaşadıkları kayıplar ve tutamadıkları yas hakkında konuştu. Normalde birini kaybettiğinizde cenazenizin olduğunu ve yas tutmaya başlandığını ifade ettiler. Kadınlar, depremle birlikte yaslarını bile yaşayamadıklarını belirtti. Kadınlar, önce ailelerini ve insanları enkazdan kurtarmaya çalıştılar, sonra onları defnettiler. Daha sonra çocukları ve aileleri için çadır, su ve yiyecek aradılar. Kadınların, kaybettikleri için yas tutacak zamanları olmadı ve bu onlara ağır bir suçluluk duygusu yaşıyor.

Fiziksel tepkiler

Uykusuzluk, uykunun sık sık bölünmesi, iştahsızlık, aşırı yemek yeme, dikkat dağınıklığı, unutkanlık, panik, kalp çarpıntısı, ağrılar, kas gerginlikleri annelerin en çok dile getirdiği ve psikososyal destek oturumları sırasında paylaştıkları fiziksel tepkiler oldu. Depremden sonra bir hafta ya da on gün boyunca hiç konuşmadığını söyleyen kadınlar oldu. Oturumlar sırasında bazı kadınlar içe kapanıktı; konuşmak ve duygularını paylaşmak için kendilerini rahat hissetmek için zamana ihtiyaç duyuyorlardı. Ancak sonunda hepsi bunu başardı. Annelerin çoğu uyku konusunda sıkıntı yaşadıklarını belirtti. Anneler/bakımverenler deprem gününden bu yana normal ve derin

bir uyku uyumayı başaramadıklarını söyledi. Hepsi uyurken bile sürekli tetikte ve seslere karşı aşırı duyarlılık içindeler. Anneler/bakımverenler aniden irkildiklerini, gün içinde sık sık düşüncelere daldıklarını veya gözlerini bir şeye diktiklerini, geceleri uyumakta zorlandıklarını, sabah 4 civarında (ilk depremin olduğu saat) veya uykuları sırasında en ufak bir sese uyandıklarını ve deprem hakkında konuştuklarında ağladıklarını anlattı. Uyuma güclüğü normal bir tepki olabilirken, bazı katılımcılar son zamanlarda tam tersi şekilde uyuduklarını belirtti ve bunu her şeyi unutmalarına yardımcı olan bir mekanizma olarak tanımladılar.

Baş çıkma mekanizmaları

Tüm kadınlar olumlu baş çıkma mekanizması olarak birlikte sohbet etmenin kendilerini iyi hissettirdiğini belirtti. Bazıları stresle baş çıkma mekanizması olarak yürüyüşe çıkmaktan,

çiçek dikmekten, bahçeyle uğraşmaktan, örgü veya tığ işi gibi sevdikleri hobileri yapmaktan söz etti.

Anneler/bakımverenler olumsuz baş çıkma mekanizması olarak ise öfkelerini çocuklarına yansıttıklarını söyledi. Bunu yapmanın çocuklarına haksızlık olduğunun farkındaydılar ve sonrasında suçluluk hissediyorlardı. Tahammül düzeylerinin çok azaldığını belirttiler. Bazıları depremden sonra alkol ve sigara kullanımlarının arttığını söyledi.

Annelerin ve kadın bakımverenlerin çocuklarıyla ilgili endişeleri

Tüm anneler ve bakımverenler bu süreçten çocuklarının da çok etkilendiğini, tutum ve davranışlarının olumsuz yönde etkilendiğini belirtti. Anneler/bakımverenler çocuklarında sinirlilik, saldırganlık, öfke, birine veya bir şeye vurma, bağırma, ağlama ve hiperaktivite gibi çeşitli yeni tepki

ve davranışlar gözlemlemiştir. Bazı bakımverenler çocuklarının depremden sonra idrar kaçırdığını söyledi. Ayrıca anneler/bakımverenler tüm çocukların bağlanma sorunları yaşadığını ve tek başlarına tuvalete bile gidemediklerini bildirdi. Ancak onlar da bu durumun karşılıklı olduğunu, çünkü çocuklarının gözden uzak olmasını istemediklerini belirtti.

Anneler/bakımverenler tarafından dile getirilen bir diğer ortak sorun da eğitimle ilgiliydi. Annelerden biri bunu şöyle özetledi: “Çocuklar okula başladı. Sonra pandemi oldu ve tam pandemi sorun olmaktan çıkmışken deprem oldu. Çocuklarımız artık okula gitmek yada okul değiştirmek de istemiyorlar”. Diğer kadınlar da çocukların okula gitme konusunda isteksiz olduklarını ve bu durumun kendilerini endişelendirdiğini ifade etti.

Anneler/bakımverenler genel olarak

çocuklar için çok endişeli olduklarını, depremden sonra ve toparlanma sürecinde çocukların psikolojilerinin bozulduğunu, daha agresif olduklarını, okula gitmek istemediklerini, ders çalışmak istemediklerini, hiç ders çalışmadıklarını söyledi. Annelerin / bakımverenlerin tek yaşam motivasyonu çocukları olduğundan çocuklarının durumu onların kaygılarını artırmaktadır.

Anneler/bakımverenler çocuklarıyla iletişim sorunları yaşadıklarını ve bu konuda bir oturum yapılmasını istediklerini de ayrıca paylaştı. Anneler/bakımverenler çocuklarının çocuk etkinlikleri sırasında keyifli vakit geçirdiğini görmekten çok mutlu oldu. Kadınlar, çocuklarını hep birlikte gülerken ve oynarken görmenin ruh hallerini yükselttiğini ve kendilerini de mutlu ettiğini söyledi. Bazı anneler/bakımverenler, mutlu yüzlerini telefonlarında saklamak için onları oyun oynarken videoya kaydetti.

Çocuklarla etkinliklerin uygulanması

Annelerle psikososyal destek oturumları yürütülürken, MaviKalem aynı zamanda çocuklarla da etkinlikler gerçekleştirdi.

Etkinliklerin her birinde çocukların birbirlerini tanımalarını desteklemeyi amaçlayan bir tanışma oturumu yapıldı ve kaynaşma amacıyla doğaçlama ve fiziksel oyunlar oynandı. Oturumlar, çocukların en çok sevdiği etkinliklerle sona erdi. Mekânlara bağlı olarak çocuklar müzik dinlemeyi, dans etmeyi, oyun oynamayı, futbol oynamayı ya da resim yapmayı seçti.

Bu etkinliklerin amacı çocukların ruh halini desteklemek, eğlenmek ve aynı yaş grubundaki çocukların sosyalleşmesine katkıda bulunmaktır. Projenin tasarımı etkinlikler sadece 8-12 yaş arası çocuklar için planlanmış olsa da

MaviKalem daha küçük yaş grubundan çocukları da etkinliklere dahil etmek zorunda kaldı. Kayıt yaptıran çocukların birçoğu küçük kardeşleriyle birlikte geldiğinden MaviKalem onları da etkinliklere dahil etti. Bu nedenle yaş aralığı 4 ila 12 olarak değişti. Gruplar okul öncesi ve okul çağındaki çocuklar olmak üzere ikiye ayrıldı.

Tüm etkinliklerde yedi hedef vardı:

1. Sosyalleşmek: Çocuklar sadece evlerini değil, sosyal çevrelerini de kaybetti. Onlar, kardeşlerini, kuzenlerini ve arkadaşlarını kaybetti. Çocukların yeni çevrelerinde yeni arkadaşlara ihtiyaçları var. Her etkinlik bu amaca hizmet edecek şekilde planlandı. Sosyalleşme çocuk gelişiminin önemli bir parçasıdır çünkü

çocuklar kendilerini ve toplumu etkileşim yoluyla öğrenir.

2. Eğlenmek ve daha iyi hissetmek:

Deprem bölgesindeki çocuklar ailelerini ve arkadaşlarını kaybetti. Onlar da yas tutuyor. Amaçlardan biri de çocukların yeniden mutlu olmalarını sağlamaktır.

3. Kendileri için seçimler yapabilmek:

Etkinlikler sırasında çocuklar etkinliği tekrarlamaya ya da yeni bir etkinliğe geçmeye karar verir. Ayrıca, son kısımda bir sonraki adımda ne yapacaklarını onlar seçer. Etkinlikler sırasında neredeyse çocukların tüm istekleri karşılandı. Çocuklar seçim yapabildikleri için mutlu oldu.

4. Yaratıcı olmak: Çocuklar etkinlikler sırasında yaratıcı olmaya ve yeni şeyler denemeye teşvik edildi.

5. Kendilerine ait bir alanları olabil-

mesi: Çocuklar çoğunlukla çadırlarda yaşadıkları için oyun oynayacakları kısıtlı alanları var. Eskiden evde, bahçede, parkta ya da okul bahçesinde oynarlardı ve tüm bu seçenekleri kaybettiler. Çocuklara açık alanda oynayabilecekleri güvenli bir ortam sunmak onları çok mutlu etti.

6. Tekrar oyuncaklarının olması: Deprem sırasında çocuklar oyuncaklarını kaybetti. Top, ip, maraka/rumba ve tef gibi oyuncaklara sahip olmak onları mutlu etti. Çocuklar özellikle müzik aletlerini kullanmayı çok sevdi.

7. Enerjilerini dışa vurabilmek: Tüm etkinlikler çocukların içlerinde biriken enerjiyi boşaltacak ve sonrasında onları rahatlatacak şekilde planlandı. Etkinlikler tüm çocukların ince ve kaba motor becerilerini kullanabilecekleri şekilde tasarlandı.

4-6 yaş arası çocuklar

Okul öncesi yaş grubundaki çocuklar ritim etkinliklerini daha büyük çocuklarla paylaşmaktan hoşlandı ve bundan keyif aldı. Çocuklar oyun seçimlerinde de “a ram zam zam”, heykel, deve-cüce gibi hareket içeren oyunları tercih etti. Özellikle tekrarlar ve ritim içeren oyunları sevdiler. Oyunlarında müzik aletlerinin kullanılmasından hoşlandılar. Anneler/bakımverenler, Psikososyal destek oturumlarına katılırken çocuklarını gözlerinin önünde oynarken görebildikleri için kendilerini daha rahat ve daha az stresli hissetti ki biz de bunu planlamıştık. Eğer anneler çocuklarını göremeseydi oturumları yürütmek çok zor olurdu. Çocuklar grup etkinliklerini daha çok tercih etti ve bundan keyif aldı. Birlikte oynayacakları yeni arkadaşları oldu.

7-12 yaş arası çocuklar

Okul çağındaki çocuklar bedenlerini kullanarak grup etkinlikleri yapmaktan hoşlandı. Hatta gruplardan birinde ulusal futbol liginin kurallarına uydukları ve maçın başında İstiklal Marşı'nı çaldıkları bir futbol maçı bile yaptılar. Top ve ip atlama oyunları en popüler oyunlar arasındaydı. Stil ve kuralları yeniden keşfetme konusunda yaratıcılık gösterdiler. Bu yaş grubu için çocukların kuralı ve gruplar halinde enerjik oyunlardan hoşlandıkları gözlemlendi. Ayrıca rekabet ve iş birliği içeren oyunlardan daha fazla keyif aldılar. Bu sayede yeteneklerini karşılaştırabiliyor, farklı yetenekler arasında sıralama yapabiliyor ve kendilerini ve diğerlerini daha iyi tanıyabiliyorlardı. Bu çocukların yeni bir yerde yaşadıkları düşünüldüğünde, birlikte oynayacakları yeni arkadaşlarının olması onlar için bir avantajdı.

Anne ve çocuklardan etkinliklere ilişkin geri bildirimler

Çocukların eğlence ihtiyaçları çok yüksekti. Bu etkinliklerde anneler de çocuklarının etkinliklere katılmasından mutlu oluyordu. Çocukların mutluluğu annelerin ruh halini iyileştiriyor. Bu iki yönlü bir psikolojidir. Çocuklar anne ve babalarında güven, sevgi, huzur ve mutluluk ararlar. Rutin hayat onlara güven verir. Ebeveynler iyi olduğunda çocuklar da iyi olur. Çocuklar iyi ve mutlu olduğunda anneler de kendilerini daha iyi hisseder. Etkinlikler sırasında çocukların gülen ve parlayan yüzleri annelerini/bakımverenlerini çok mutlu etti ve benzer etkinliklerin devam etmesini istediler. Anneler/bakımverenler çocuklarının gülen yüzlerini görmeyi, şarkı söylemelerini ve gülmelerini dinlemeyi özlediklerini söyledi. Çocuklar oturum sonunda annelerine/bakımverenlerine koşarak oyuncaklarını gösterdi.

Ancak her iki yaş grubundaki çocuk-

lardan bazıları katılım konusunda bazı zorluklar yaşadı ve özellikle şunlar gözlemlendi: Bazı çocuklar sürekli dikkat çekmek istedi, kurallara uymak istemedi, oyuna katılmadı, oyuna geç katıldı ve sonra ısındı, agresif davranışlar sergiledi ve annelerinden ayrılmak istemedi. Bu sorunlardan bazıları anneleri/bakımverenleri tarafından da dile getirildi ve çocukları için bireysel seans talep ettiler.

Bu çalışma, çocuklarla birlikte çocuk dostu etkinliklere duyulan ihtiyacı ortaya koydu. Bu etkinlikler çocukların ihtiyaçlarını karşılayacak esneklikte olmalıdır. Tüm çocukların sıkılmadan veya dışlanmadan grubun bir üyesi olduklarını hissedebilmeleri için etkinlikler farklı karmaşıklıklara sahip her yaşta çocuğu içermelidir. Bu tür bir çocuk dostu programı uygulamak için daha büyük bir ekip gerekiyor.

Sonuç ve öneriler

Anneler/bakımverenler psikososyal destek uzmanına ve kolaylaştırıcılara ihtiyaçlarını karşılamak üzere tasarlanmış bu oturumları sağladıkları için teşekkür etti. Duygularını açıkça paylaşmanın ve başkalarının da benzer duygulara sahip olduğunu görmenin normal bir süreçten geçtiklerini hissetmelerini sağladığını belirttiler. Kadınlar ne kadar çok paylaşımda bulunurlarsa o kadar güçlendiklerini hissettiklerini söyledi. Ayrıca, bir sivil toplum kuruluşunun kendilerini düşündüğünü ve psikolojik ihtiyaçlarına öncelik verdiğini bilmenin kendilerini değerli ve önemsenmiş hissettirdiğini belirttiler. Daha önce deprem hakkında konuşuyorlardı ancak bu oturum sayesinde duygularını da paylaşabildiler ve olası çözümler, yapabilecekleri ve değiştirebilecekleri şeyler hakkında konuşabildiler. Bu da kendilerini güçlü hissetmelerini ve gelecek için umutlu olmalarını sağladı.

Tüm anneler/bakım verenler kendileri ve çocukları için bu tür oturumların devam

etmesini istedi çünkü çocukları etkinliklerde çok eğlendi. Bazıları çocukları ve kendileri için bireysel seanslar talep etti.

Bu çalışma ve elde edilen sonuçlar, anneler/bakımverenler ve çocukları için psikolojik oturumlar düzenlemeye devam edilmesi, daha fazla konunun ele alınması ve oturumların daha uzun bir süreye yayılması gerektiğini açıkça göstermektedir. Grup oturumlarını tamamlayıcı olarak, daha derin psikolojik ihtiyaçları olanlar için bazı bireysel seanslara da ihtiyaç vardır. Ancak bunun için yapılandırılmış bireysel seansları yürütebilecek uzmanlığa sahip psikologların işe alınması gerekecektir. Bu seansların gerçekleştirileceği alan da göz önünde bulundurulmalıdır. Açık havada oturum düzenlemek yaz ve sonbahar mevsimlerinde hava koşulları nedeniyle daha zor olabilir ve oturumları iyi koşullarda düzenleyebilecek bir alan bulunmalıdır. Belediyelerle iş birliği içinde potansiyel bir alan bulunabilir. ■

Hayata sen de rengini kat!

MaviKalem

sosyal yardımlaşma ve dayanışma derneği